

els
nostres
autors 91

Maria
Beneyto

La dona
forta

Introducció de
Josep Ballester

bromera

—...I mitjançant aquest acte que inaugura la temporada tardor-hivern 1953, el nostre Fèmina Club es proposa d'iniciar un seguit de...

La presidenta es detura per a beure's d'una tirada el got d'aigua que té davant. És alta i robusta, quasi en excés. Per això, es belluga una mica incòmodament dins el seu estret vestit negre. Sembla més una revinguda camperola que la gran dama que en realitat és. Està sòlidament plantada en terra sobre els seus grans peus. I segueix:

—Per sort, la dona, que tan injustament postergada ha estat durant segles...

Paraules vulgars, a l'estil dels ja caducs mítings feministes. I així, fins al final. Acaba l'acte. Amb aplaudiments, com sempre. Per les seues paraules els coneixereu.

Àgata s'alça tot arrossegant les seues pells darrere d'ella. Esveltíssima. Concentrada en la seua comprimida figura. L'aldarull puja de to amb les converses. Travessa la sala, recta i decidida, com una fletxa tensa. Les frases de les seues companyones de sexe se li enganxen en passar.

—És un model blau nit, adornat en un muscle amb estràs. No recordeu? —Adela.

—No, no es tracta d'una novel·la d'aqueix estil, dona. Per qui em prens? L'acció s'esdevé en la baixúrria d'una gran ciutat, entre cocaïnòmans, nimfomaníques i sers així. Quelcom molt valent. —La tremenda Gema.

I d'altres:

—Jo no sé, xiqueta, què dec fer. Per una banda, m'incline a creure'l, i per unes altres...

—No em parleu d'espiritisme. N'estic més que farta. Tot mentides. I això de la copa, un frau, caríssimes; us ho dic confidencialment. Un frau.

—Ell no en sabia res. Va arribar amb l'abric de visó al pis, i en llegir la nota d'ella...

—Us agrada el to del meu reflex? Gris acer, filletes. L'última novetat. I ja veieu: res de permanent.

—Per Déu, no ens clavem amb la biennial, perquè eixirà a relluir cada cosa...

—Ja et dic: estic lligada a ell. No puc deixar-lo. Bé voldria jo...

Aquest xiuxiueig és de Lutxi. Àgata es gira a mirar-la. Està desencaixada. Té ulls de mal pressentiment. Lutxi, amb els seus apassionaments de sempre, profunds, caliginosos... I un altre que la deixarà també.

—Si ho fas de punt d'arròs, et serà més fàcil. Rosa, naturalment. I... anima't. Quan en tingues tres com jo agafant-te les faldilles... —Leonor.

—Sou fastijoses. Aneu com a gosses rere ells. A bona hora un home a mi...! —Marta, l'equívoca Marta.

I tot seguit:

–Aqueixos criaçons, Mare de Déu, aqueixos criaçons... Em lleven la son, creu-ho. Perquè atendre'ls al dispensari no és prou. Creiem que siga suficient, que tot acabe aquí, però... cal anar-los al darrere, després, a ses cases, i veure com hi viuen, per...

Fi de l'itinerari. Àgata, enfront d'Isabel, es deté.

–A tu et buscava, senyoreta Beneficència. Pots concedir-me un parell de minuts?

La interlocutora d'Isabel, que rellueix de brillants per tots els costats, veu el cel obert per a esmunyir-se.

–Jo me n'anava també, Isabel. Perdona. Un altre dia parlarem, eh?

Resten soles.

–T'acompanyaré fins a on vulgues, en el cotxe. Si no et fa res, preferiria que eixíssem d'ací. Haig de parlar-te.

–Com a amiga o com a metge? Estàs febril... Anem.

Isabel, incolora davant el detonant maquillatge d'Àgata, l'esguarda amb ulls professionals. L'altra es mossega el llavi. Travessen el mar de perfums, colors, veus. Arriben a la porta i comencen a baixar l'escala, en silenci. Els murmurs, els crits, les rialles procedents del club, no decauen, ans semblen anar en augment. En un replanell, Àgata, recolzant-se en la barana i panteixant, s'atura.

–Estic cansada.

Isabel l'observa. Augmenten les veus i les rialles dalt, i un individu que hi ha vora l'ascensor disposat

a prendre'l, pregunta alguna cosa confusa al porter. Aquest, que no les ha vistes devallar, burleta, esmola les seues paraules per a respondre:

–Ah! És un club de dones que hi ha en el primer. Vosté és nou, però ja veurà. Escridassen sempre així. «Ramat de femelles descontentes», els dic jo... Ah! Ja s'acostumarà el senyor. Per a mi, jo sols haig de dir-li que totes són unes histèriques. No saben per on van, ni què volen.

Puja l'ascensor, i la frase queda surant. Àgata mira Isabel divertida. Totes dues esclaten a riure.

–Homo dixit...

La cafeteria s'ha anat quedant, de mica en mica, sense gent. Està quasi deserta. Hi ha dues dones joves en un racó, entorn d'una taula, i cap de les dues no parla. S'ho han dit tot. Una d'elles mira de sobte el seu rellotge i s'alça dempeus. L'altra queda entotsolada i sols sembla tornar en si quan l'amiga comença a estirar nerviosament els seus guants, encara en silenci.

—No puc detenir-me més, Àgata. La meua dispesa és, en això, com el vostre club. No toleren que hi vaja tard. I... pensa bé què t'he dit. No tens cap dret a procedir així. Encara més: si recorres a qui jo m'imagino, no tindrè cap inconvenient de denunciar-vos als dos. M'entens? No ho prengues a mal, però jo...

—Sols sé que no vols ajudar-me.

I Àgata refusa durament la mà enguantada que li passa a frec del front.

—No vols ajudar-me... Tu. Aquestes bones amigues de tota la vida! Refia't en Déu i no faces res... En tu refiava jo, i ja veus... Abans ens enteníem millor, te'n recordes? Estava convençuda que podia seguir creent en tu, com aleshores. Que eres la mateixa amiga incondicional... Bé. Està bé. Ves-te'n ja d'una vegada a la teua estimada dispesa!

Isabel no se n'anava.

–Ves-te'n, t'he dit! Què fas ací plantada? Jo em pensava que tenies més cor. I... em decepciones, xiqueta. Tu i totes les teues teories altruistes. Pures falòries. Quan estàvem en el pensionat i et sentia plànyer a les nits fredes i plujoses «pels qui no tenen casa ni fogar», «pels qui no tenen recés» i em feies resar amb tu les teues interminables oracions per a navegants, pels captaires i tota altra mena de gentola, jo t'imaginava d'una altra manera. Incapaç, certament, de deixar en l'estacada una amiga en un difícil destret... Però és igual. Ja m'apanyaré. Ja trobaré qui m'ajude. Si la teua gatamoixeria t'impedeix de recordar ara els favors que em deus, és igual. Bon profit que et faça... Ah, Leta! Perdona. Estic fora de mi!

Les mans nues premen furientment les mans en-guantades.

–Leta, per favor, per favor...! Ajuda'm! Vull que sigues tu. No m'atrevesc a refiar-me en ningú. Et donaré allò que em demanes. I... ningú no ho sabrà. No vols plànyer-me?

–No, Àgata. Ni jo ho puc fer, ni dec consentir que tu ho faces. Escolta. Et parle com una germana. Vull que compreués bé...

–No comprenc res! Si et negues, després d'haver-me fet humiliar d'aquesta manera, no tinc res més que dir-te. Per mi, ja pots anar-te'n.

–Sí, me'n vaig. I escolta...

–Què haig de sentir?

–Res, no res...

Isabel ix de pressa de la cafeteria. Enfila una voravia i la segueix fins al cap del carrer, aliena a les llums, al trànsit, a tot allò que és una ciutat nocturna amb les seues veus d'aventura i promesa en l'alta nit. Va capficada. Sempre ha estimat aquella despòtica criatura que és Àgata, i pressent una nit insomne, com quan eren xiques i li negava alguns dels seus estranys, descabdellats capritxos, que després s'apressava a satisfer-li tot just es feia de dia... Però aquesta vegada, no. Havia de ser dura, inflexible. Deixar-la de cara a la vergonya, tota sola.

Caminava amb l'ànim arrupit, com si fos un delinqüent novici després d'un mal pas. Però sabent que tenia raó. Que, encara que no volgués, no podria procedir d'una altra manera, malgrat sentir que aquella antiga debilitat per la seua única amiga podia trair-la, I sabia que en allò confiava Àgata. La tirànica, la forta Àgata.

–Me n'haig de defensar –pensava Isabel amb temor–. Perquè hi tornarà de mil modes i maneres. La conec. Però no, i cent vegades no. Aquesta volta no em podrà dominar.

I clou fort els llavis, acumulant força en el propòsit.

La vida, en realitat, no és molt agradívola per a ella. Sempre ha de frenar-se els impulsos en el sentit que més mal li fan... Segueix anant. No l'atrau el metro ni l'autobús. Ni tan sols el taxi que mostra en la cantonada una temptadora llum verda. Anirà a peu. Arribarà més

tard que mai. Veurà males cares i àdhuc suportarà al·lusions més o menys velades. Millor. Ella voldria ara acumular tots els disgusts i neguits imaginables damunt l'oberta preocupació d'haver negat alguna cosa a la seua amiga Àgata.

El portal està tancat, i ella en trau la clau de la seua bossa, per obrir. El pany es resisteix. Cau la clau en terra. Tot li sembla declaradament hostil. Mira en amunt, i fins i tot les estrelles semblen bellugar-se amb llunyana ironia sobre el seu cap. Puja l'escala. Sent anticipadament el fred de la seua habitació, sola i buida de calor humà, sense una flor, sense un record entranyable sota les fredes parets desolades i... ni tan sols netes. Pensa en la seua vida d'abans, vulgar, alegre. La seua vida lluminosa d'abans de l'internat. Quan tenia pares normals i acords. Pensa després en la seua separació, el dol. En el seu pare, llunyà. En l'internat luxós on ja estava Àgata... I més tard, en els girs escassos, en la carrera acabada a força d'ajudar-se amb treballs d'infermera, en la dispeseta risible... I, darrerament, en allò. La definitiva solitud.

—Senyoreta, aquesta és una casa formal, i seriosa. Sàpia, vosté, que passades les onze...

—Calla i deixa la senyoreta en pau. Passe vosté, Isabeleta, i no faça cas de la bruixa de ma mare. Què sap ella, a aquestes altures, què és la joventut? No li sembla? Hi ha persones que es diria que mai no han estat joves. I la vida, cal aprofitar-la, no és veritat?

Excessivament amable, Ignasi, aquesta nit. Una altra vegada potser haja begut... La regallosa malícia de les seues frases, viscoses, la sent Isabel sobre el seu cos com un contacte greixós i desagradable.

Fins que hi intervé don Josep, el seu paladí mel·liffu.

—És que no senten vostés vergonya d'atabuixar la senyoreta d'aquesta manera? Un metge mai no és amo de les seues hores.

Estúpid. Tristíssim, tot, caent en el pou de les llefardoses coses quotidianes... Ah, quin túnel! Sense una llum...

El sopar és corrent. Potser una mica millor que de costum; però ni se n'adona. Els periòdics de la nit, que algú ha deixat damunt la taula, ajuden proçament la monotonia d'un món aspre, sense poesia, un món exprimit de tota alegria natural i quasi artificiosament viu... Mentre menja, es traça per mil·lèsima vegada la maqueta imaginària d'un món millor, «el seu». Sense suburbis. Sense brutícia. Sense tota aqueixa picaresca de l'asfalt que pul·lula en cada cantó com una mala-fí de cucs concentrada. El seu món és tal vegada massa blanc i niquelat, amb molt de sanatori i de quiròfan. Tindria, possiblement, massa sales de desinfecció... Però és un món tebi, i té tota la llum meravellada del camp en un matí de sol, amb el daurat fenc alt sobre les roselles.

Irreal, sí. Fals. Impossible del tot. Per bé que un poc d'això bastaria. Un poc d'aqueixa desinfecció i aqueixa

albor. Una mica d'aqueixa llum. Al món no arribaven solament aquelles criatures que eren criades amb tot el cor, amb tota la sang en perfecte acord. No. Venia una marea ininterrompuda de vides que ningú no reclamava –ni desitjava– a ser infants; sers interins, intrusos sense lloc definit, criatures sobrants. Venien sobretot, arribaven, en incessant fluència, als barris miserables que eren plagues de la gran ciutat i n'augmentaven la misèria, la malaltia, el greixum. I esdevenia urgent posar-les a salvament d'alguna manera, rescatar-los de tanta amarguesa, dur-los...

Isabel no vol, no pot tampoc seguir avant. Sent massa en carn viva els caires vius del problema, i sols hi té la solució idealista d'aquell món inconcret que forma, tota en bloc, la seua maqueta imaginària: una mena d'aïllat planeta per a infants òrfens d'infantesa, restituïts a la seua atmosfera nítida, sense contaminacions nocives. Espècie de llar-sanatori-escola-paradís, amb ració extraordinària de verdor al voltant, i lluminositat, i amor... Utopia, sí. Ella ho sabia utòpic, tot això. Però una mica menys... Una part solament del somni fet realitat tangible, no seria faedor?

Isabel parlava així, suplicava així, i a males penes era escoltada. Havia anat al club d'Àgata sense altra veu que el ploraner clam alçat en urgències des del dispensari, que ella transportava, viu, vers aquelles dones en qui havia cregut. Però la seua veu no s'hi sentia. L'apagava l'histrionisme cridaire d'aquella perpètua xaranga,

xerricant de vegades i sempre massa estrident per excés de metall innecessari, que era el club. Ella no creava allí tot un carnaval pompós per a cada síl·laba eficaç, segons era el costum, i les seues paraules, petites i dures com a diminutes pedres fogueres, queien en el buit. La dona de Fèmina Club no podia capir aquella veritat trista i bruta que Isabel esgrimia per a elles, mentre hagués d'estar en peu de combat i reforçant constantment el seu exèrcit.

Temps arrere, parlant del club, Àgata li havia dit una cosa que trobava molt divertida.

–Saps com ens diuen, a les de Fèmina Club? Les amazones. No et fa riure?

Ella no se n'havia rist. Hauria volgut plorar, més aviat.

–Les amazones... –pensa ara Isabel, amb la imatge d'Àgata en el fons del pensament–. Les amazones, mutilant simbòlicament la sina per deixar lloc per a l'escut guerrer. Les amazones, a les quals destorba un fill...

No se n'havia rist, no. Si ella desitjava combatre, no anava, en tot cas, a la mateixa guerra.

–Ha acabat ja?

La serventa de la dispesa, famèlica, espia els eixes del plat i la mitja poma intacta.

–Sí. No tinc massa gana aquesta nit... I això?

Li assenyalava un gran arrap a la cara.

–El porc aqueix –amb perdó– del «senyoret Ignasi». Va voler tallar-me la galta. El pinxo indecent! Després

que una... Si jo fos rica, o tingués carrera com vosté, paraula que m'afiliava també a aqueix sindicat de dones on pertanyen vosté i la senyoreta Àgata. Perquè, després del que he sentit, em pense que serà una bicoca ser d'aqueixa societat, no? Precisament en el meu cas, si un home pega a una dona què li fan? Li posen una multa o alguna cosa així, veritat? El molt xava! Ja veuria ell...

–Felícia, que no sents que et cride?

I és Ignasi qui hi ha en el corredor amb la mirada térbola.

Felícia es fa vermella i s'emporta d'una vegada a la cuina plats, got i estovalles, en un miracle d'equilibri.

Torna portant un parell de llençols nets. Sense que ningú li'n demane explicacions, diu:

–Voldrà que li mude el llit. Aquest matí se'm va oblidar... Si ix vosté, apagaré el llum. Ja estan tots dormint.

I, reservadament, la segueix pel corredor.

Quan Isabel arriba a la seua cambra, sent la veu d'Ignasi:

–Tanca la porta.

I és Isabel qui tanca la seua, d'un mode inconscient, com en un moviment automàtic de defensa.